

PIRKANMAAN IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON YKSIKÖN TOIMINTAOHJE

Toimintaohje tulee voimaan 1.1.2017 alkaen

Akaa - Hämeenkyrö - Kangasala - Lempäälä - Nokia - Orivesi -
Pirkkala - Punkalaidun - Pälkäne - Ruovesi - Sastamala - Tampere -
Urjala - Valkeakoski - Vesilahti - Virrat - Ylöjärvi

SISÄLLYS

1. PERHEHOITO	2
1.2. Perhehoidon tarkoitus.....	3
1.3. Perhehoidon toteutus	3
1.4. Perhehoidon muodot, pitkäaikainen, tilapäinen ja osavuorokautinen perhehoito.....	4
2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMINEN	5
2.1. Perhekoti	6
2.1.1. Perhekodin valvonta	7
2.1.2. Hoidettavien määrä perhehoidossa	7
2.1.3. Perhekodin paloturvallisuus	8
2.2. Toimeksiantosopimus.....	8
2.2.1. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	9
3. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	10
3.1. Hoitopalkkio	10
3.2. Kulukorvaus.....	11
3.3. Käynnistämiskorvaus.....	12
3.4. Perhehoitajan oikeus vapaaseen	13
3.5. Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta.....	14
3.5.1. Perhehoitajan vapaan ajalta	15
3.5.2. Perhehoitajan koulutuksen ajalta	15
3.5.3. Tilapäisen ja osavuorokautisen perhehoidon peruutukset.....	15
4. PERHEHOITAJAN ASEMA	17
4.1. Perhehoitajan vastuuhenkilö	17
4.2. Perhehoitajan eläketurva.....	17
4.3. Perhehoitajan vakuutus	17
4.4. Perhehoitajan ennakkovalmennus koulutus ja tuki.....	17
4.5. Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	18
4.6. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä tietojen saanti.....	18
4.7. Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	19
5. PERHEHOIDOSSA OLEVAA ASIAKASTA KOSKEVAT ASIAT	20
5.1. Perhehoidon asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma	20
5.2. Perhehoidon asiakasmaksu	20
5.3. Perhehoidon asiakkaan vakuutukset.....	21
5.4. Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat.....	21
5.5. Kuljetus osavuorokautiseen perhehoitoon.....	21
5.6. Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	21
5.7. Julkisuus.....	22
5.8. Kriisi- ja väkivaltatilanteet	22
5.9. Perhehoidon asiakkaan kuolema	22
6. PIRKANMAAN IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON YKSIKKÖ.....	23
6.1. Yksikön tarjoamat palvelut.....	23
6.2. Maakunnallisen asiakasohjauksen kuvaus.....	26
LIITTEET	
Liite 1 Perhehoidon maksut	
Liite 2 Perhekodin paloturvallisuus	

1. PERHEHOITO

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten maakunnan alueella toteutetaan ikäihmisten toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on luoda maakunnan alueelle yhtenäinen perhehoidon toteuttamismalli, lisätä ja kehittää perhehoitoa sekä yhtenäistää perhehoitopalkkiot. Perhehoidon toimintaohje palvelee kaikkia osapuolia: perhehoitoa tarjoavaa kuntaa, perhehoidossa olevaa ikäihmistä, hänen omaisiaan ja perhehoitajaa.

Ikäihmisten perhehoidon yksikön palvelujen järjestämisestä sovitaan 1.9.2016 alkaen Pirkanmaalla kuntien kesken yhteistoimintana ”Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön järjestäminen yhteistoimintana 1.9.2016 alkaen” – sopimuksella. Yksikön ja kuntien välistä toimintaa ohjaa tämä toimintaohje, joka on hyväksytty toimintaan sitoutuneiden kuntien lautakunnissa.

Toimintaohje on sitova. Toimintaohjeessa esitetyt perhehoidon maksut ja perhehoitajien vapaapäivien määrät ovat sitovia.

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön toimintaohje tulee voimaan 1.9.2016 alkaen. Laki perhehoitolain muuttamisesta (510/2016) johtuvat muutokset tulevat voimaan 1.1.2017.

1.1 Perhehoidon säädöstausta

Ikäihmisten perhehoitoa ohjaava voimassaoleva lainsäädäntö koostuu muun muassa seuraavista laeista ja asetuksista:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- Asetus kehitysvammaisten erityishuollosta (988/1977)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (759/1987)
- Mielenterveyslaki
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)
- Kunnallinen eläkelaki (549/2003)
- Tapaturmavakuutuslaki (608/1948)
- Hallintolaki (434/2003)
- Hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Tietosuojalaki (516/04)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Työntekijän eläkelaki (395/2006)
- Työsopimuslaki (55/2001)
- Pelastuslaki (379/2011)

1.2. Perhehoidon tarkoitus

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Kunta tai kuntayhtymä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. (Perhehoitolaki 263/2015)

Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat henkilön elämäntilanne, aikaisemmat elämäkokemukset sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoito soveltuu asiakkaalle niissä tapauksissa, joissa todetaan:

- alkava tai keskivaikea muistisairaus
- asiakas kokee turvattomuutta yksin kotona
- asiakas on sosiaalisesti eristäytynyt tai eristäytymässä
- asiakas on fyysisesti niin hyväkuntoinen, että selviytyy päivän askareista yhden autettavana
- asiakas ei ole aggressiivinen
- asiakas nukkuu pääsääntöisesti yöt häiriöttä.

Perhehoito toteutetaan perhehoitajan yksityiskodissa tai perhehoidettavan kotona. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteisön, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Se voi olla pitkäaikaista, tilapäistä tai osavuorokautista.

1.3. Perhehoidon toteutus

Ikäihmisten perhehoidon järjestämisestä huolehtivat Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijät yhteistyössä kuntien ikäihmisten perhehoidosta vastaavien työntekijöiden kanssa. He sijoittavat yhteistyössä pirkanmaalaisia ikäihmisiä perhehoitoon, pääasiassa Pirkanmaalle. Sijoittamisessa otetaan huomioon ikäihmisen omat toivomukset, hänen omaistensa ja läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan.

Ikäihmisten perhehoidon järjestämistä yhteistoimintana Pirkanmaalla käsitellään yksityiskohtaisemmin luvussa kuusi.

1.4. Perhehoidon muodot, pitkäaikainen, tilapäinen ja osavuorokautinen perhehoito

Ikäihmisiä sijoitetaan Pirkanmaalla pitkäaikaiseen, tilapäiseen tai osavuorokautiseen perhehoitoon. Perhehoito voi olla joko pitkäaikaista eli jatkuvaa perhehoitoa, tilapäistä eli lyhytaikaista perhehoitoa tai osavuorokautista perhehoitoa. Perhehoito perustuu yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Perhehoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on pääsääntöisesti tilapäistä tai osavuorokautista perhehoitoa.

Tilapäistä perhehoitoa voidaan järjestää muun muassa omaishoitajan jaksamisen tukemiseksi ja perhehoitajan vapaan järjestämiseksi. Perhehoito on tilapäistä, mikäli se

kestää yhtäjaksoisesti alle kolme kuukautta. Jos tilapäinen perhehoito jatkuu yli 14 vrk kuukaudessa ja se muuttuu yli kolmen kuukauden pituiseksi, perhehoito määritellään pitkäaikaiseksi ja aiemmin tehty sopimus tarkistetaan. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan tällöin pitkäaikaisen perhehoidon mukaan, toteutuneiden hoitopäivien perusteella. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus jaetaan kertoimella 30,4 ja kerrotaan perhehoitopäivien määrällä.

Pitkäaikaiseen perhehoitoon siirryttäessä voidaan aluksi tehdä tilapäinen toimeksiantosopimus ns. kokeilujakson ajaksi. Pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassaolevaa perhehoitoa. Se sopii ikäihmisille, jotka eivät voi elää omassa kodissaan.

Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena perhehoitona. Osavuorokautinen hoito voi kestää 4-10 h/vrk. Alle tämän tuntimäärän kestävästä perhehoidosta sovitaan erikseen Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön ja sijoittavan kunnan kanssa.

2. PERHEHOITAJAN JA PERHEKODIN HYVÄKSYMINEN

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa kodissaan tai perhehoidettavan kotona. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa (Perhehoitolaki 263/2015).

Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoitajuudesta kiinnostuneille on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoito on koko perheen asia ja kaikkien perheenjäsenten on suhtauduttava myönteisesti perhehoidon aloittamiseen.

Kuka voi ryhtyä perhehoitajaksi:

- 1) Perhehoitaja on vastuullinen aikuinen, joka tarjoaa perhehoidettavalle kodin ja sitoutuu tehtäväänsä.
- 2) Henkilö on saanut ennakkovalmennuksen ja hänellä on tehtävän edellyttämät valmiudet. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluttua sijoituksen alkamisesta, esimerkiksi perhehoitajan ja hoidettavan välinen sukulaissuhde huomioituna.
- 3) Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä tai yksinasuva.
- 4) Perheenjäsenten ihmissuhteet ovat kunnossa ja perheen talous on vakaa.
- 5) Perhe on yhteistyökykyinen. Yhteistyötahoja ovat muun muassa perhehoidettavan lähiomaiset, sosiaalityöntekijät ja muut yhteistyötahot.
- 6) Perhehoitajana ei voi toimia hoidettavan henkilön oma lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso.
- 7) Perhehoitajaksi aikovalta pyydetään kotikunnan lausunto.

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa Pirkanmaalla ennakkovalmennuksen järjestämisestä. Valmennus auttaa tekemään tietoisin päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia perhehoitajuuteen.

Ikäihmisten perhehoitajan ennakkovalmennuksen tavoitteena on:

- Taata jokaiselle perhehoitoon tulevalle ikäihmiselle mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.
- Antaa perhehoitajaksi aikovalle mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta hän voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen tehtävään ryhtymisestä ja sitoutumisesta.
- Taata ikäihmiselle hyvä perhehoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata perhehoidossa olevan ikäihmisen yksilöllisiin tarpeisiin.
- Antaa riittävä koulutus ja valmennus perhehoitotyöhön, jotta perhehoitoa ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet ja laatuvaatimukset toteutuvat käytännössä.
- Antaa perhehoitajaksi aikovalle valmiutta toimia kumppanina ja tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevan ikäihmisen läheisten, kunnan ja muiden tahojen kanssa.

Ikäihmisten perhehoitajan valmiudet:

- Pitää huolta ikäihmisen hyvinvoinnista (hoivata)
- Auttaa ja tukea ikäihmistä hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä

- Mahdollistaa ja tukea ikäihmisen ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- Tehdä yhteistyötä ikäihmisen asioissa
- Sitoutua perhehoitajan tehtävään

Perhehoitajaksi aikovasta henkilöstä pyydetään hänen kotikuntansa sosiaalitoimelta lausunto henkilön ja kodin sopivuudesta perhehoitoon. Tarvittaessa pyydetään perhehoitajaa toimittamaan lääkärinlausunto.

Ehdottomat esteet ryhtyä perhehoitajaksi:

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- Akuutti huoltajuuskiista
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Vakava sairaus perheessä
- Epärealistiset odotukset
- Yhteistyökyvyttömyys
- Joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- Kodin tilojen sopimattomuus

2.1. Perhekoti

Perhekoti on perhehoitajan yksityiskoti, jossa perhehoitoa annetaan. Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijä sekä sijoittavan kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaava työntekijä hyväksyvät perhekodin. Perhehoitoa voidaan antaa myös hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 263/2015, 2 §).

Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä kodin perhehoitotoiminnasta. Huomiota kiinnitetään muun muassa perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan yhteistyökykyyn ja mahdollisuuksiin huomioida ja vastata ikäihmisen tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti.

Perhekodin tulee olla rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Perhekotiin on tehtävä palo- ja pelastussuunnitelmat ja niitä tulee harjoitella kodissa myös asiakkaiden kanssa.

Perhehoitaja vastaa perhekodin turvallisuudesta myös poikkeusolojen aikana ja hän on velvollinen tekemään paloviranomaisten ja perhehoidon vastuuhenkilöiden esittämät mahdolliset turvallisuuteen liittyvät korjaustoimenpiteet välittömästi. Perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan pelastuslaitoksen ohjeen mukaisesti. Perhekodin ympäristön on oltava hoidettavalle sopiva. Perhekotiin on tarvittaessa järjestettävä esteetön ympäristö ja erityisvarustus.

Perhehoidossa olevalla ikäihmisellä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Suositeltavaa on, että ikäihmisellä on oma huone. Perhehoidettavalla on oltava mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhehoidossa olevan ikäihmisen on saatava käyttää kaikkia

kodin yhteisiä tiloja. Ikäihmisellä on perhekodissa tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa.

- Sijoittajakunta ja Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö hyväksyvät perhekodin.
- Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla turvallinen ja siellä annettavalle hoidolle sopiva.
- Perhekoti on tarkoituksenmukainen, kodikas, viihtyisä ja siellä on myönteinen ilmapiiri.
- Perhekodin sijainti on asiakkaan tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta hyvä.
- Perhekotiin tulee laatia palo- ja pelastussuunnitelma.

2.1.1. Perhekodin valvonta

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu Perhehoitolain (263/2015) mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä Perhehoitolaissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan. (Perhehoitolaki 263/2015, 22 §)

2.1.2. Hoidettavien määrä perhehoidossa

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (Perhehoitolaki 263/2015, 7 §)

Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana enemmän kuin neljä henkilöä. Lisäksi erityisestä syystä voidaan säädetyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismääristä poiketa.

Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 263/2015)

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön linjauksen mukaan perhekodissa voidaan hoitaa samanaikaisesti enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle 7-vuotiaat lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina, mikäli hoidosta vastaa yksi perhekodissa asuva henkilö. Perhekodissa voidaan hoitaa 5-7 henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta ja muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi perhekodissa asuvaa henkilöä. Heistä toisella tulee olla tehtävään soveltuva koulutus (vähintään nykyinen sosiaali- tai terveysalan toisen asteen tutkinto).

2.1.3. Perhekodin paloturvallisuus

Perhehoidossa paloturvallisuudelle erityisen haasteen asettaa se, että hoidettavien toimintakyky on usein siinä määrin alentunut, että heidän kykynsä onnettomuustilanteessa ei riitä omatoimiseen pelastautumiseen. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin.

Perhehoidon paloturvallisuus koostuu kodin rakenteellisesta paloturvallisuudesta ja paloteknisistä laitteista sekä paloturvallisuuskoulutuksesta ja -ohjeistuksesta. Pirkanmaan pelastuslaitos on laatinut erillisen ohjeen perhekodin paloturvallisuudesta (ks. liite 3). Tähän ohjeeseen liittyen on laadittu myös tarkistuslista, jota hyödynnetään Pirkanmaan maakunnallisen ikäihmisten perhehoidon yksikön tekemissä asunnon tarkastuksissa ennen perhehoidon aloittamista ja tarvittavilla valvontakäynneillä myös perhehoidon alettua sekä perhehoitajan omaavalvonnassa Pirkanmaalla.

Pirkanmaan pelastuslaitos osallistuu perhekodin turvallisuuden valvontaan ennen toiminnan aloittamista sekä määräajoin suoritettavilla turvallisuuskäynneillä perhekodin toiminnan jatkuessa. Pirkanmaan pelastuslaitos suorittaa osaltaan perhehoitajan paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta esimerkiksi ennakkovalmennuksen yhteydessä ja perhehoidon alettua.

Pelastuslainsäädännössä määritellään yleisellä tasolla erilaisten toimijoiden vastuukysymykset. Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön ja sijoittavan kunnan sekä perhehoitajan on mahdollisuuksiensa mukaan valvottava, että perhehoitajan määräysvallan piirissä noudatetaan tulipalon ja muun onnettomuuden ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Lisäksi tulee varautua asiakkaiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen onnettomuustilanteissa.

2.2. Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet (ks. Perhehoitolaki 263/2015, 10 §).

Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun osalta erikseen ja se tehdään aina ennen ikäihmisen perhehoitosijoituksen alkamista. Pirkanmaan kaikilla kunnilla on käytössä yhtenäinen toimeksiantosopimuslomake. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa ja sisältöä koskevien pysyvien muutosten vuoksi, sekä myös silloin, kun sen tarkistamiseen on muutoin aihetta. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle henkilölle toimeksiantosopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassa olevana. Tilapäisessä perhehoidossa olevalle sopimus tehdään yleensä määräaikaisena. Toimeksiantosopimus voidaan tehdä myös sijaishoitajan kanssa.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan (vrt. Työsopimuslaki 55/2001). Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan vastuullinen viranhaltija kunnan hallinto- tai johtosäännön mukaan. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii.

Palkkio maksetaan perhehoitajalle. Palkkio ja kulukorvaus voidaan erikseen sovittaessa tasata maksettavaksi molemmille perhehoitajille. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat perhehoitajat, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettujen hyvinvoinnista. Vakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan asiakkaan hoitoon.

Toimeksiantosopimukseen liitetään tarvittavat asiapaperit.

2.2.1. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua (Perhehoitolaki 263/2015, 12 §). Irtisanomisajalta hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä ja kustannuksista korvataan todelliset perhehoidosta aiheutuneet kustannukset. Molemmat osapuolet, perhehoitaja ja kunta, voivat irtisanoa sopimuksen. Irtisanomisesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus. Irtisanomisajasta riippumatta sijoittava kunta voi purkaa sopimuksen välittömästi, jos hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi (Perhehoitolaki 263/2015). Tällöin myös maksut päättyvät välittömästi.

3. PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoidossa voidaan maksaa erikseen harkittavaa käynnistämiskorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin Perhehoitolaissa (263/2015). Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö on määritellyt yhtenäiset palkkiot ja kulukorvaukset kaikkien yksikköön kuuluvien kuntien kesken. Yhdenmukaiset palkkiot vähentävät eriarvoisuutta perhehoitajien välillä ja näin ollen mahdollistavat tasapuolisen kohtelun palkkioiden maksun suhteen.

Hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuosittain Sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittaman lakisääteisen indeksitarkistuksen mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti.

Palkkio ja kulukorvaus ovat veronalaista tuloa. Kulukorvauksen osuuden perhehoitaja saa kuitenkin vähentää verotuksessa (ks. veroilmoituksen kohta: muut tulonhankkimiskulut). Maksetusta hoitopalkkiosta kertyy perhehoitajalle eläkettä. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaissa (Kunnallinen eläkelaki 549/2003).

3.1. Hoitopalkkio

Perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota. Perhehoitolain (263/2015) mukaan hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa asiakasta kohti kalenterikuukaudessa vähintään 784,03 euroa (1.1.2017 alkaen) ja hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuosittain Työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoitopalkkion suuruus määritellään toimeksiantosopimuksessa ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa.

Ikäihmisten perhehoidon hoitopalkkiot ovat euromääräisinä liitteessä 1. Liitteessä esitetyt perhehoidon maksut sisältävät lakisääteisen indeksikorotuksen vuoden 2017 osalta.

Ikäihmisten perhehoidossa hoitopalkkion maksuluokkia on käytössä yksi. Pitkäaikaiseen perhehoitoon on lisäksi määriteltä erityismaksuluokka, jota sovelletaan ainoastaan erityistilanteissa ja pääsääntöisesti määräaikaaisesti. Erityismaksuluokan perusteet ovat seuraavat:

Saattohoito tai muu vastaava tilanne, esimerkiksi vakavan leikkauksen jälkeinen kotihoito sairaalasta kotiutumisen jälkeen

Vaatii erityisosaamista

Vaatii erittäin intensiivistä hoitotyötä ja jatkuvaa valvontaa

Perhehoidossa asuvalla henkilöllä on avun tarvetta yöaikaan

Hoidon vaativuuden arvioinnista vastaa sijoittavan kunnan työntekijä ja Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijä yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa.

PERHEHOIDETTAVAN KOTONA ANNETTAVA PERHEHOITO

Tilapäisen tai osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkio maksetaan puolitoistakertaisena. Pitkäaikaisesta perhehoidettavan kotona tapahtuvasta

perhehoidosta maksetaan liitteen 1 mukainen pitkäaikaisen perhehoidon palkkio. Kulukorvausta hoidettavan kotona tapahtuvasta perhehoidosta ei makseta. Hoidettavan kotona tapahtuvasta tilapäisestä tai osavuorokautisesta perhehoidosta perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti (vuonna 2016 0,20 €/km) tai julkisen liikenteen matkakulut. Matkakorvaus maksetaan pääsääntöisesti Pirkanmaan alueella tehdystä matkasta.

3.2. Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksetaan perhehoitajalle kulukorvausta. Perhehoitolaki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen. (Perhehoitolaki 263/2015)

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Lain mukaan kulukorvausten määrät tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. (Perhehoitolaki 263/2015)

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot. (Perhehoitolaki 263/2015)

Peruskulukorvauksen lisäksi voidaan maksaa erityislisää esimerkiksi erityisruokavaliosta ja muista erityisistä syistä johtuen. Mikäli asiakkaan tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erilliskorvauksena erillisen sopimuksen mukaisesti.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina. Suositellaan, että perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa. Pirkanmaalla maksettavat kulukorvausmäärät ovat euromääräisinä liitteessä 1.

PITKÄAIKAISEN PERHEHOIDON KULUKORVAUKSET	
Peruskulukorvaus	
Peruskulukorvauksella katetaan perhehoidossa olevan ikäihmisen	
• ravinto • asuminen (mm. jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus ja irtaimiston kuluminen, tv- ja internet liittymä) • muut välttämättömät siivous-, vaatehuollon- ja henkilökohtaisen hygienian tarvikkeet • tavanomaiseen liikkumiseen liittyvät kustannukset. Tavanomaista asiointia ovat esim. kauppa, vaatteiden hankintamatkat tai vastaavat ostosmatkat, kampaajalla ja apteekissa käynnit, harrastukset, asukkaan henkilökohtaisista tarpeista aiheutuvat matkat (esimerkiksi vierailukäynti lähialueella tai kirjastossa käynti)	
Erityisistä maksetaan	
• erityisruokavaliosta, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja (esim. lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen arvioima ravintolisän tarve)	

- erityisistä puhtaanapitokuluista, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja
- muista erityisistä kuluista

Erilliskorvaus

Pitkäaikaisessa perhehoidossa voidaan käyttää erilliskorvausta harkinnan perusteella niihin erityisiin kustannuksiin, joihin korvausta ei saada muun lainsäädännön nojalla.

Perhehoidossa oleva asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista tai perimättä jättämistä.

TILAPÄISEN PERHEHOIDON KULUKORVAUKSET

Peruskulukorvaus

Peruskulukorvauksella katetaan perhehoidossa olevan henkilön

- ravinto
- asuminen
- henkilökohtaiset tarpeet (puhtaus ja vaatehuolto)

Erityyisliä maksetaan tilapäisessä ja osavuorokautisessa perhehoidossa

- erityisruokavaliosta, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja (esim. lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen arvioima ravintolisän tarve)
- erityisistä puhtaanapitokuluista, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuluja
- muista erityisistä kuluista

Tilapäisenä ja / tai osavuorokautisena perhehoitajana toimivalle henkilölle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti (vuonna 2016 0,20 €/km), mikäli hän osallistuu asiakkaan kuljettamiseen perhehoitoon.

3.3. Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolain (263/2015) mukaan uutta perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta (enimmäismäärä 1.1.2017 lukien on 2922,52 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti). Käynnistämiskorvauksen maksaminen harkitaan tapauskohtaisesti. Perhehoitajalle maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti.

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Hankinnat tehdään tämän toimintaohjeen mukaisesti ja niistä sovitaan kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän ja perhehoitajan kanssa. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla. Esimerkiksi ikäihmisen tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä mahdolliset vuodevaatteet.

Käynnistämiskorvauksena tehtyt kiinteät hankinnat ovat sijoittavan kunnan omaisuutta kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhemmän ajan kuluessa, voidaan sopia sijoittavan kunnan hankintatoimen kanssa osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytää perhehoitajalta ostotarjous tai välineet palautetaan sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

3.4. Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana (Perhehoitolaki 263/2015).

Perhehoitajan oikeus vapaaseen lasketaan kalenterivuositain.

Pirkanmaalla pitkäaikaisella perhehoitajalla on oikeus 36 päivän vapaaseen kalenterivuodessa niin, että vapaata kertyy 3 päivää sellaista kuukautta kohti, jolloin hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Vapaa voidaan pitää enintään kolmessa jaksossa siten, että vapaalle lähtöpäivää ja vapaalta paluupäivää ei lasketa vapaapäiviksi. Jos vapaa pidetään useammassa kuin kolmessa jaksossa, lähtö- ja tulopäivä lasketaan vapaapäiviksi neljännestä vapaajaksosta alkaen. Mahdollisesti käyttämättä jääneitä vapaapäiviä ei makseta rahana, eikä oteta huomioon seuraavana vuonna.

Perhehoitajalla on vapaistaan ilmoitusvelvollisuus Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön. Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö ja perhehoitaja järjestävät yhteistyössä sijoittavan kunnan kanssa perhehoidossa olevien asiakkaiden hoidon perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi asiakas, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien asiakkaiden osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaiseksi toimeksiantosopimussuhteinen perhehoitaja.

Tilapäisessä perhehoidossa perhehoitajalla on kolme arkipäivää vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Saman sijoittajakunnan toimeksiantosopimusten hoitopäivät lasketaan yhteen vapaoikeuden kertymistä määriteltäessä. Kertyneet vapaapäivät korvataan rahana. Vapaa korvataan rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksuperusteena käytetään tilapäisen perhehoidon palkkioita eli jokaisesta kertyneestä vapaapäivästä maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio. Osavuorokautisesta perhehoidosta ei kerry oikeutta vapaaseen.

3.5. Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

Perhehoitajasta johtuvista syistä

Mikäli perhehoito keskeytyy perhehoitajan sairausloman vuoksi, sijoittaja maksaa hoitopalkkion Kelan sairausvakuutuspäivärahan omavastuuajalta. Hoitopalkkio maksetaan voimassa olevien toimeksiantosopimusten mukaisilta päiviltä. Muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta. Kulukorvauksesta maksetaan 50 % 14 päivän ajalta, jos perhehoitoon sijoitettu asiakas siirretään muualle hoitoon. Jos keskeytys kestää yli 14 päivää, kulukorvausta ei makseta. Sairausloman ajalta kertyy vapaat, mikäli perhehoitaja toimii kalenterikuukaudessa perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus ja siitä tulee ilmoittaa välittömästi Pirkanmaan maakunnalliseen ikäihmisten perhehoidon yksikköön.

Asiakkaan sijoittamisesta perhehoidon keskeytyksen ajaksi sovitaan Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön kanssa. Perhehoitoyksikkö järjestää perhehoitoon sijoitetulle korvaavan hoidon yhteistyössä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa. Sairausloman aikainen hoito voidaan järjestää tilanteen salliessa myös kotihoidon käynnin. Jos hoidettavan hoito järjestyy perhekodissa sairauslomasta riippumatta, maksetaan kulukorvaus perhehoitajalle täysimääräisenä. Perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio. Lisäksi perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 1224/2004). Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoito vakituisen hoidettavan osalta keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esimerkiksi hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus 14 päivää täysimääräisenä, jonka jälkeen palkkiota ja kulukorvausta ei makseta. Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on se, että perhehoitaja pitää yhteyttä esimerkiksi laitoshoidon olevaan asiakkaaseen ja on yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan asiakkaan paikalle ei ole myöskään sijoitettu toista asiakasta.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa asukkaan kuollessa, pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kuolemaa seuraavan 30 päivän ajalta, sekä korvataan aiheutuvat kustannukset maksamalla kulukorvaus kuolemaa seuraavan 14 päivän ajalta.

Mikäli asukas muuttaa perhehoidosta pitkäaikaispaikalle esim. tehostettuun palveluasumiseen tai laitoshoidon, maksetaan hoitopalkkio 14 päivän ajalta ja kulukorvausta ei makseta muuttopäivää seuraavasta päivästä alkaen.

3.5.1. Perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksesta 50 %. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska kyseessä ei ole työsuhde vaan toimeksiantosuhte.

Jos pitkäaikaisen perhehoitajan vapaan ajaksi perhehoitajan kotiin tulee sijainen, maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus pitkäaikaiselle hoitajalle täysimääräisenä. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio. Mikäli perhekodissa on yksi hoidettava, maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio x 2. Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti.

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen hoidon tekemällä Perhehoitolain (263/2015) 6 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta,
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta,
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta,
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan tai kuntayhtymään. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan Perhehoitolain 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää. (Perhehoitolaki 263/2015)

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asiakas menee perhehoitajansa vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomittavalle hoitajalle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus.

Poikkeuksellisesti, jos vapaan pitäminen ei ole mahdollista, voidaan perhehoitajille maksaa pitämättömästä vapaasta rahallinen korvaus, joka on yhden kuukauden hoitopalkkion suuruinen.

3.5.2. Perhehoitajan koulutuksen ajalta

Perhehoitajan tilapäinen poissaolo tulee aina sopia erikseen Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön kanssa. Poissaolo voidaan hyväksyä esimerkiksi koulutuksen tai vertaisryhmätapaamisten perusteella. Poissaolo ei vaikuta maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Varahoitojärjestelyistä vastaa Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa.

3.5.3. Tilapäisen ja osavuorokautisen perhehoidon peruutukset

Tilapäinen perhehoito:

Mikäli peruutus tapahtuu kolme päivää ennen kuin sijoituksen on määrä alkaa, perhehoitajalle ei korvata peruuntunutta hoitoa. Mikäli peruutus tapahtuu tämän jälkeen,

maksetaan perhehoitajalle korkeintaan kolmen päivän hoitopalkkiot. Esim. lyhytaikaisen perhehoidon jakson olisi tarkoitus alkaa perjantaina ja jakso perutaan tiistaina, peruuntunutta perhehoitoa ei korvata perhehoitajalle tai lyhytaikaisen perhehoidon jakson olisi tarkoitus alkaa perjantaina ja jakso perutaan keskiviikkona, peruuntunut perhehoito korvataan perhehoitajalle. Jos perhehoitajalle sijoitetaan vastaava asiakas samaksi ajankohdaksi, ei peruutuksesta makseta ylimääräistä.

Osavuorokautinen perhehoito:

Mikäli peruutus tapahtuu kolme päivää ennen perhehoitopäivää, perhehoitajalle ei korvata peruuntunutta hoitoa. Mikäli peruutus tapahtuu tämän jälkeen, maksetaan perhehoitajalle korkeintaan kolmen päivän hoitopalkkiot. Esim. osavuorokautisen perhehoidon olisi tarkoitus toteutua perjantaina ja se perutaan tiistaina, peruuntunutta perhehoitoa ei korvata perhehoitajalle tai osavuorokautisen perhehoidon olisi tarkoitus toteutua perjantaina ja se perutaan keskiviikkona, peruuntunut perhehoito korvataan perhehoitajalle.

Säännöllisen päiväperhehoidon käynneissä perhehoitajan tulee varmistaa tauon tai keskeytyksen jälkeen käyntien jatkuminen. Toistuvia viikoittaisia peruutuksia ei korvata. Toimeksiantosopimus päättyy, mikäli perhehoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi (pitkäaikaispäätös, kuolema) tai osapäiväperhehoidossa asiakas ilmoittaa päättävänsä käynnit. Hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta em. tapahtumaa seuraavasta päivästä alkaen.

4. PERHEHOITAJAN ASEMA

Perhehoitajan oikeuksista ja hänen asemaansa koskevista asioista säädetään Perhehoitolaissa (263/2015) ja niistä sovitaan lähemmin toimeksiantosopimuksessa.

4.1. Perhehoitajan vastuuhenkilö

Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä (Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Pirkanmaalla perhehoitajan vastuutyöntekijä nimetään Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksiköstä.

4.2. Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaislaissa (Kunnallinen eläkelaki 549/2003). Perhehoitajalle eläkettä karttuu kaikista hoitopalkkioista ilman alarajaa. Vuonna 2017 tulee voimaan eläkeuudistus, joka vaikuttaa muun muassa eläkeikään ja eläkkeen karttumiseen. Suositellaan, että perhehoitaja on itse yhteydessä eläkkeen myöntäjään ja selvittää omaan eläkkeeseensä liittyvät asiat. Lisätietoa www.keva.fi, www.elakeuudistus.fi

Eläkkeelle siirtymisestä perhehoitajan on tiedotettava hyvissä ajoin Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköä sekä sijoittavan kunnan perhehoidosta vastaavaa työntekijää.

4.3. Perhehoitajan vakuutus

Sijoittava kuntaa ottaa perhehoitajalle lakisääteisen tapaturmavakuutuksen työssä tapahtuvan tapaturman varalta (Tapaturmavakuutuslaki 608/1948, Perhehoitolaki 263/2015). Perhehoidossa olevalle ikäihmiselle sijoittava kunta voi halutessaan ottaa tapaturmavakuutuksen.

Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittavalla kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asiaa voidaan selvittää yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen.

4.4. Perhehoitajan ennakkovalmennus koulutus ja tuki

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa perhehoitajaksi aikovalle henkilölle järjestettävästä lakisääteisestä ennakkovalmennuksesta. Lisäksi ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa muun muassa perhehoitajille suunnatun koulutuksen, tuen ja työnohjauksen järjestämisestä. Perhehoitajan tuen muotoja käsitellään tarkemmin luvussa kuusi.

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa perhehoitajan koulutuksen aikaisista sijaisjärjestelyistä. Koulutuspäiviltä maksetaan pitkäaikaiselle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus. Perhehoitajalle voidaan korvata myös muun tahon järjestämästä koulutuksesta aiheutuvia kuluja.

4.5. Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi. (Perhehoitolaki 263/2015, 15 a §)

Tämän toimintaohjeen mukaan perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään joka toinen vuosi perhehoitajille, jotka eivät ole työterveyshuollon piirissä, myös tilapäisille perhehoitajille. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset hoidetaan keskitetysti ikäihmisten perhehoidon yksikön kautta. Perhehoitaja ottaa yhteyttä ikäihmisten perhehoidon yksikköön ja hänet ohjataan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen nimetyille yksityiselle palveluntuottajalle, josta ikäihmisten perhehoidon yksikkö ostaa palvelun. Perhehoitajan toimeksiantosopimukseen kirjataan, onko perhehoitajalla oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen.

4.6. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus sekä tietojen saanti

Sosiaalihuollon asiakkaita koskevat asiat ovat salassa pidettäviä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa luottamuksensuoja ja siihen liittyvät salassapitovelvoitteet ovat keskeinen edellytys hyvälle ja ammattieettisesti kestäväälle toiminnalle sekä asiakkaiden perus- ja ihmisoikeuksien edellyttämälle yksityisyyden suojalle. Perhehoidossa lähtökohtana on salassapito. Asiakasta koskevat arkaluontoiset asiat ja asiakirjat ovat kokonaan salassa pidettäviä, ja jo tieto asiakkuudesta on sinänsä salassa pidettävää tietoa.

Perhehoitajalla on oikeus saada ikäihmisestä hoidon kannalta välttämätön tieto. Perhehoitajaa koskee elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000), mikä tarkoittaa sitä, että asiakkaaseen liittyviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin kun ne koskevat muita kun asiakasta itseään.

Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella (edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja).

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sisältää tarkemmat säädökset salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta. Vaitiolovelvollisuus pätee myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Se koskee myös perhehoitajan muita perheenjäseniä ja muita perhehoitoon lyhytaikaisesti osallistuvia henkilöitä. Perhehoidossa olevaa asiakasta

koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä sijoittavaan kuntaan.

4.7. Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee (Perhehoitolaki 263/2015, 21 §).

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa ensisijaisesti Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista muun muassa:

- aikomuksestaan ottaa perhehoitoon muita asiakkaita,
- perhesuhteiden muutokset,
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin,
- ulkomaanmatkat perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa,
- sattuneet tapaturmat, väkivallanteot ja itsemääräämisoikeuden rajoittamistilanteet (kirjallisena),
- sairauslomasta välittömästi,
- asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta.

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

5. PERHEHOIDOSSA OLEVAA ASIAKASTA KOSKEVAT ASIAT

Perhehoitoon sijoittamisesta tehdään päätös yksilöllisessä palvelupäätöksessä. Päätös tarkistetaan asiakkaan elämäntilanteen muuttuessa.

Jokaiselle perhehoitoon sijoitetulle tehdään tarvittavat suunnitelmat, jotka arvioidaan tarpeen mukaan. Suunnitelmat tehdään ja tarkistetaan yhdessä muun muassa sijoittavan kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän, perhehoitajan, ikäihmisen ja hänen lähiomaisen, sekä tarvittaessa muiden perhehoitoon osallistuvien kanssa.

5.1. Perhehoidon asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelma

Pitkäaikaisessa perhehoidossa asuvalle ikäihmiselle sijoittava kunta laatii hoito- ja palvelusuunnitelman, johon voidaan sisällyttää perhehoidon tavoitteet. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan myös mahdolliset muut palvelut, kuten kotihoito. Hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään yhteistyössä asiakkaan, kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaavan työntekijän, omaisten, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan ja vähintään kerran vuodessa.

Osavuorokautisessa ja tilapäisessä perhehoidossa perhehoidon palvelut ovat osa asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmaa.

5.2. Perhehoidon asiakasmaksu

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään asiakasmaksua 65 % asiakkaan kuukausittaisista nettotuloista.

Perhehoidossa oleva asiakas maksaa omat terveydenhuoltomenonsa (mm. sairaalahoidon, kuntoutuksen, reseptilääkkeet, ambulanssikyydit) itse. Asiakasmaksuun voidaan hakea alennusta kunnalta edellä mainittujen kulujen perusteella. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle asiakkaalle voidaan harkinnan mukaan korvata lääkärin määräämät sekä muut välttämättömät terveydenhuoltomenot, joihin asiakas ei saa korvausta muun lainsäädännön nojalla.

Perhehoitajan vapaan johdosta ikäihmiselle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon asiakasmaksun suuruinen summa.

Tilapäisestä ja osavuorokautisesta perhehoidosta peritään kunnan vahvistama asiakasmaksu. Mikäli tilapäistä perhehoitoa järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään asiakasmaksulain 6 b §:n mukainen maksu (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992).

Hoidettavan kotona tapahtuvasta perhehoidosta peritään samat asiakasmaksut kuin perhehoitajan kotona tapahtuvasta perhehoidosta.

5.3. Perhehoidon asiakkaan vakuutukset

Sijoittavalla kunnalla ei ole lakisääteistä veloitetta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle ikäihmiselle.

5.4. Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidettavan ikäihmisen käyttöraha on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöön hänen toiveensa ja mieltymysten mukaan. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia asioiden hoitajana olevan lähiomaisen tai edunvalvojan kanssa. Suositeltavaa on, että perhehoitaja pitää kirjaa käyttövarojen käytöstä.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä edunvalvojan tai kunnan perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa. Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

Perhehoidossa olevan ikäihmisen varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan ikäihmisen edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhoustoimilaki 442/1999.)

5.5. Kuljetus osavuorokautiseen perhehoitoon

Mikäli asiakas ei pysty järjestämään kuljetusta osavuorokautiseen perhehoitoon hänelle myönnetyn kuljetuspalvelun tai omaisen avulla, kunta järjestää kuljetuksen perhehoitoon. Asiakas maksaa kuljetuksesta kunnan määrittelemän omavastuusuuden.

5.6. Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Pirkanmaan kunnissa on nimetty sosiaaliasiamies. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliasiamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Kohtuullisena aikana pidetään 1-4 viikkoa.

Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

5.7. Julkisuus

Perhehoidossa olevan ikäihmisen valokuvaamiseen tai videoimiseen sekä matkustamiseen tarvitaan erillinen kirjallinen lupa joko läheiseltä tai edunvalvojalta. Eri asia ovat perhehoitoperheen omaan käyttöön otetut valokuvat ja videot, joita katsellaan perhepiirissä, sukulaisten tai perheen ystävien kanssa. Tällaista käyttöä rajoitukset eivät koske.

5.8. Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Perhehoidossa noudatetaan tavanomaisen perhe-elämän periaatteita. Rajoittamis- ja väkivaltatilanteiden riskit asiakkaan kohdalta tulisi ennakoida. Samalla voidaan yhdessä määritellä toimintakäytännöt arkeen sekä asiakkaan tarvitsema apu ja ohjaus.

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi) ja sen jälkeen ilmoitus sijoittavaan kuntaan ja Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja sijoittavaan kuntaan sekä Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön.

Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista ilmoitus kirjallisesti.

5.9. Perhehoidon asiakkaan kuolema

Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asukas kuolee, toimeksiantosopimus päättyy ilman irtisanomista. Pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kuolemaa seuraavan 30 päivän ajalta, sekä korvataan aiheutuvat kustannukset maksamalla kulukorvaus kuolemaa seuraavan 14 päivän ajalta.

Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuolemasta ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin, ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja sijoittavaan kuntaan, josta ilmoitetaan Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön. Vainajan omaisiin otetaan yhteyttä ja keskustellaan heidän kanssaan. Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta. Perhekodissa voidaan järjestää muistotilaisuus mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan kanssa.

6. PIRKANMAAN IKÄIHMISTEN PERHEHOIDON YKSIKKÖ

Pirkanmaan 17 kunnan kesken (Akaa, Hämeenkyrö, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi) on sovittu 1.9.2016 alkaen ikäihmisten perhehoidon yksikön palvelujen järjestämisestä ”Pirkanmaan maakunnallisen ikäihmisten perhehoidon yksikön järjestäminen yhteistoimintana 1.9.2016” – sopimuksella.

Sopijakunnat sitoutuvat omissa ikäihmisten perhehoidon kehittämissuunnitelmissaan maakunnalliseen ajatteluun, jossa ymmärretään yhteistoiminnan mahdollistamat synergiaedut. Kunnat sitoutuvat yhtenäistämään ikäihmisten perhehoitoon liittyviä toimintakäytäntöjään ja noudattamaan Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön toimintaohjetta.

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikössä työskentelee yksi työntekijä, ohjaaja. Perhehoidon yksikköä hallinnoi Tampereen kaupunki ja yksikön työntekijä on työsuhteessa Tampereen kaupunkiin. Yksikön toimitilat sijaitsevat Tampereella.

Yhteistyötä tehdään Pirkanmaan kuntien perhehoidosta vastaavien työntekijöiden kanssa. Palvelujen kehittämisessä otetaan huomioon perhehoitoa koskevien lakien muutokset. Yhteistoiminnan järjestämistä varten on perustettu sopimuskuntien nimeämistä viranhaltijoista koostuva ohjausryhmä. Kukin sopijakunta on nimennyt yhden edustajan ohjausryhmän jäseneksi.

Ohjausryhmän tehtävänä on seurata ja valvoa toiminnan toteutumista, seurata yksikön budjetin toteutumista sekä arvioida ja olla mukana yhteistoiminnan kehittämisessä. Ohjausryhmä voi tehdä harkintansa mukaan sopimuskunnille esityksiä sopimuksen muutoksista. Ohjausryhmän jäsenet vievät muutosesityksiä kuntien lautakuntiin ja raportoivat Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön toiminnasta kuntien lautakuntia.

6.1. Yksikön tarjoamat palvelut

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön palvelut ovat:

- **Uusien perhehoidosta kiinnostuneiden rekrytointi**

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa toimeksiantosuhteisten perhehoitajien rekrytoinnista. Rekrytointia toteutetaan koko Pirkanmaan alueella. Tavoitteena on, että vuodessa järjestetään ainakin viisi info- ja rekrytointitilaisuutta. Ilmoituskanavana käytetään muun muassa maakunta- ja paikallislehtiä sekä paikallisradiota.

- **Ennakovalmennuksen toteuttaminen**

Ikäihmisten perhehoidon yksikkö vastaa Perhehoitolain (263/2015) velvoittamasta ikäihmisten perhehoitajan ennakovalmennuksesta. Ennakovalmennus järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Ennakovalmennus toteutetaan Perhehoitoliiton suosituksen mukaisesti ja Perhehoitoliiton ennakovalmennusmateriaaleja käyttäen. Valmennus koostuu seitsemästä tapaamiskerrasta, perhetapaamista, kotitehtävistä, harjoituksista sekä yhteisestä arvioinnista. Yksikön työntekijä on suorittanut valmennuksen kouluttajakoulutuksen ja hänen työparinaan toimii kokenut perhehoitaja.

Tavoitteena on, että Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön rekrytoimat ja ennakkovalmentamat perheet sitoutuvat ensisijaisesti toimimaan vain pirkanmaalaisten kuntien kanssa toimeksiantosuhteessa. Mikäli toimeksiantoja ei ole muodostunut, perheiden yhteistyö muiden kuntien kanssa on neuvoteltavissa. Mikäli perhe siirtyy muun kuin pirkanmaalaisen kunnan kanssa toimeksiantosuhteeseen, tulee perheen välittömästi ilmoittaa asiasta Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön.

- **Perhepankin ylläpito ja perhehoitopaikkojen välittäminen**

Yksikön tehtävänä on ylläpitää perhepankkia, johon on koottu tiedot pirkanmaalaisia ikäihmisiä hoitavista perhehoitajista. Perhepankkiin kootaan vuodesta 2016 alkaen ennakkovalmennetut ja perhekodeiksi hyväksytyt perheet. Yksikkö välittää perheitä kuntien työntekijöille.

Yksikön käytössä oleva perhepankki on perustettu Efficatietojärjestelmään. Perhepankki on ainoastaan yksikön työntekijöiden käytössä. Perhepankkiin kirjataan perhehoitajista ja heidän asiakkaista henkilötunnist tiedot, tehdyt selvitykset, toimenpiteet ja päätökset. Lisäksi kirjataan perhekotien läheisyydessä sijaitsevat palvelut.

- **Perhekodin seuranta**

Perhekodin toiminnan seuranta toteutetaan muun muassa siten, että yksikön työntekijä tekee kotikäyntejä perhekodeissa. Lisäksi hän pitää yhteyttä puhelimitse ja sähköpostitse perhehoitajaan. Tarvittaessa yksikön työntekijä on yhteydessä kuntaan.

Yksikön työntekijä tekee pääsääntöisesti yhden kotikäynnin vuodessa jokaisen toimivan perhehoitajan luona. Näillä käynneillä huomioidaan muun muassa perhehoitajan työssä jaksamisen tuki ja koulutustarpeet.

- **Perhehoitajan vastuutyöntekijänä toimiminen**

Yksikön työntekijä toimii perhehoitajan vastuutyöntekijänä. Perhehoitolain (263/2015) mukaisesti perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa kohti vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

- **Perhehoitajan tukeminen ja tuen muotojen kehittäminen**

Perhehoitajat kohtaavat työssään monia haasteita. Yksiköstä tuetaan perhehoitajia ja kehitetään erilaisia perhehoitajan tukimuotoja. Yksikkö järjestää koulutusta, sijoituksen alun intensiivistä tukea, pienryhmätoimintaa, yksilö- ja ryhmätyönohjausta, tehostettua tukea, vertaistukea ja virkistystoimintaa.

Koulutus

Koulutusta järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Perhehoitajien koulutuksista laaditaan seurantalista. Perhehoitajilla on oikeus ja velvollisuus osallistua koulutuksiin. Koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon alueen muu koulutustarjonta ja hyödynnetään jo tarjolla olevaa koulutusta. Perhehoitajan on mahdollista osallistua ikäihmisten perhehoidon yksikön ulkopuolisen tahon järjestämään koulutukseen, mikäli se arvioidaan tarpeelliseksi. Perhehoitoyksikkö vastaa tällöin erikseen sovittavista

koulutuskustannuksista ja sijoittava kunta sijaisjärjestelyistä aiheutuvista kustannuksista.

Alun intensiivinen tuki

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö tarjoaa perhehoitajille sijoituksen alun intensiivistä tukea silloin, kun ikäihminen sijoitetaan pitkäaikaisesti perheeseen. Perhehoitajaa ja hänen perhettä tuetaan intensiivisesti sijoituksen ensimmäisen vuoden aikana. Perhehoitajan vastuutyöntekijä tapaa perhettä ja perhehoitajaa 2-4 kertaa perheen kotona tai muualla sovituksessa paikassa. Tapaamisten välillä vastuutyöntekijä pitää yhteyttä perhehoitajaan puhelimitse. Tapaamiset ovat suunnitelmallisia ja tavoitteellisia. Alkuvaiheen intensiiviseen tukeen kuuluu myös pienryhmätoiminta.

Pienryhmätoiminta

Sijoituksen ensimmäisen vuoden aikana perhehoitaja voi osallistua ohjattuun pienryhmätoimintaan. Pienryhmän ohjaajana toimii Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijä. Pienryhmän tapaamisia on 6-8. Ohjatun pienryhmätoiminnan loputtua perhehoitajia tuetaan jatkamaan omissa pienryhmissään. Ryhmän vetäjät saavat tukea yksikön työntekijöiltä.

Yksilö- ja ryhmätyönohjaus

Perhehoitajalla on tarvittaessa mahdollisuus saada työnohjausta. Tämä toteutetaan Pirkanmaalla yksilö- tai ryhmätyönohjauksena. Perhehoidon yksikkö organisoii työnohjauksen. Tarkoitus on, että perhehoitaja osallistuu pienryhmään sijoituksen alussa ja siirtyy sitten työnohjausryhmiin. Työnohjauksiin on oikeus osallistua koko sijoituksen ajan.

Tehostettu tuki

Perhehoitajille voidaan tarjota tehostettua tukea perhetilanteen sitä vaatiessa. Päätöksen tehostetusta tuesta tekee sijoittavan kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaava työntekijä yhdessä yksikön työntekijän kanssa. Kriisitilanteeksi katsotaan tilanne, jossa on riski sijoituksen katkeamiselle. Tehostetun tuen tavoitteena on turvata sijoituksen jatkuminen. Muut perheen kriisitilanteet käsitellään yhdessä muiden auttajatahojen kanssa.

Tehostettu tuki on aina määräaikaista ja selkeästi rajattua. Tehostettuun tukeen kuuluvat tiiviit puhelinkontaktit, kotikäynnit sekä tarvittaessa perhekohtainen työnohjaus. Tehostetun tukijakson jälkeen tehdään aina yhteinen arviointi jatkotyöskentelystä.

Vertaisryhmätoiminta

Vertaisryhmässä kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus vaikeilta tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee perhehoitajan uupumusta. Perhehoidon yksikkö järjestää ja organisoii perhehoidon vertaisryhmän käytännön tapaamiset. Tapaamisissa voidaan hyödyntää myös sosiaalista mediaa, kuten esimerkiksi suljetut keskusteluryhmät.

Virkistys

Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikkö järjestää 1-2 kertaa vuodessa virkistystä perhehoitajille. Virkistys voi olla esimerkiksi yhteinen teatteriretki, urheilutapahtuma, pikkujoulu tai naisten-/miestenpäivät.

- Perhehoitajan sijaisjärjestelyistä huolehtiminen

Yksikkö huolehtii perhehoitajien sijaisjärjestelyistä. Perhehoitajan on ilmoitettava vapaan pitämisestä vuoden alussa Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön, kuitenkin viimeistään kaksi kuukautta ennen vapaan pitämistä. Yksikön työntekijä organisoii sijaisjärjestelyn. Mikäli vapaita perhehoitopaikkoja ei ole, yksikön työntekijä ottaa yhteyttä sijoittavan kunnan työntekijään, ja he järjestävät yhteistyössä sijaisjärjestelyn.

- Perhehoitoprosessiin osallistuminen

Yksikön työntekijät osallistuvat perhehoitoprosessiin ja toimivat tarvittaessa kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän työparina. Esimerkiksi asiakkaan hoitoisuutta ja soveltuvuutta perhehoitoon voidaan arvioida yhteistyössä, kuten myös toimeksiantosopimus voidaan tarvittaessa laatia yhteistyössä.

- Perhehoitosijoituksen organisoiminen yhteistyössä kunnan työntekijän kanssa

Yksikön työntekijä organisoii ikäihmisen perhekotiin sijoittamisen yhteistyössä kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Kunnan perhehoidosta vastaava työntekijä ottaa perhehoitoon sijoitettavan ikäihmisen asioissa yhteyttä Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön.

- Verkostoyhteistyö ja perhehoidon valtakunnallinen kehittäminen

Yksikön työntekijät toimivat verkostoyhteistyössä eri sidosryhmien kanssa ja osallistuvat perhehoidon valtakunnalliseen kehittämiseen, esimerkiksi Perhehoitoliiton järjestämiin valtakunnallisiin verkostokokouksiin.

- Kehittäminen, tiedottaminen, arviointi ja markkinointi

Yksikkö osallistuu perhehoidon kehittämiseen, tiedottamiseen, arviointiin ja markkinointiin Pirkanmaalla yhteistyössä yksikön toimintaan osallistuvien kuntien kanssa. Yksikön toiminnasta tiedotetaan yksikön ylläpitämällä [www-sivuilla](#).

6.2. Maakunnallisen asiakasohjauksen kuvaus

Ikäihmisen kotikunnan ikäihmisten perhehoidon työntekijä vastaa ikäihmisen ohjauksesta perhehoitoon ja tekee päätöksen perhehoitoon sijoittamisesta. Kotikunnan työntekijä tekee pyynnön perhehoitopaikan etsimisestä Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikköön. Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijä etsii ikäihmisen tarpeita vastaavan perhekodin yksikön ylläpitämästä perhepankista.

Ikäihmisen sijoittaminen perhehoitoon toteutetaan asiakkaan kotikunnan ja perhehoitoyksikön työntekijän yhteistyönä. Sijoituksissa huomioidaan avun ja hoidon tarve sekä sijoitusperheeseen liittyvät seikat. Ikäihmisen asioista vastaava kunta tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa ja tekee viranhaltijapäätöksen ikäihmisen perhehoitoon sijoittamisesta.

Ikäihmisten perhehoidon yksikkö esittelee mahdollisen perhekodin ikäihmisen kotikunnan työntekijälle, joka hyväksyy tai hylkää perheen. Kotikunnan työntekijä ottaa yhteyttä perheeseen ja antaa valitulle perheelle tarpeelliset tiedot ikäihmisestä.

Ikäihmisen ja perhekodin tutustumiseen on varattava riittävästi aikaa. Sijoittamis- ja tutustumisvaiheessa kuullaan myös ikäihmistä. Tutustumisen järjestäminen ja organisoiminen on ikäihmisen kotikunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaavan työntekijän vastuulla. Tutustumisen suunnitelma tehdään yksilökohtaisesti ikäihmisen edun mukaisesti.

Mikäli yksikön tarjoama perhehoitopaikka otetaan vastaan, kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaava työntekijä ilmoittaa yksikköön, kun toimeksiantosopimus on tehty perhehoitajan kanssa.

Ikäihmisen kotikunta vastaa sijoituksesta aiheutuvista kustannuksista, esimerkiksi perhehoitajan palkkioiden maksusta, asiakkaan maksusitoumuksista sekä perii asiakasmaksut. Ikäihmisen kohtelusta johtuvat muistutukset yms. osoitetaan asiakkaan kotikunnan käsiteltäviksi. Kunta vastaa myös oman henkilökuntansa ja muiden viranomaisten tiedottamisesta.

Ikäihmisen kotikunnan työntekijä:

Asiakaskohtainen sosiaalityö sekä hoito- ja palvelusuunnitelma

Ikäihmisen kotikunnan perhehoidosta vastaava työntekijä hoitaa sijoituksen aikaista asiakaskohtaista sosiaalityötä sekä laatii ikäihmisen hoito- ja palvelusuunnitelman.

Viranomaisverkostojen toimivuudesta huolehtiminen

Kotikunnan perhehoidosta vastaava työntekijä huolehtii ikäihmisen viranomaisverkostojen toimivuudesta.

Perhekodin valvonta

Vastuu perhehoidon valvonnasta on sijoittavalla kunnalla. Jokaisella perhehoitajalla on oltava tiedossa oman kunnan ikäihmisten perhehoidosta vastaavan työntekijän yhteystiedot. Perhehoitajan kotiin tehdään säännöllisiä valvontakäyntejä kotikunnan toimesta.

Toimeksiantosopimuksen laatiminen

Ikäihmisen kotikunnan työntekijä tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa. Tarvittaessa Pirkanmaan ikäihmisten perhehoidon yksikön työntekijä osallistuu toimeksiantosopimuksen laatimiseen.

LIITTEET

Liite 1 Perhehoidon maksut

Liite 2 Perhekodin paloturvallisuus

Liite 1

Perhehoidon maksut

Lakisääteiset indeksikorotukset perhehoidon maksuissa huomioidaan vuosittain.

PALKKIO	PITKÄAIKAINEN PERHEHOITO	TILAPÄINEN PERHEHOITO	OSAVUOROKAUTINEN PERHEHOITO
	1028,87 € / kk	66,87 € /hoitopäivä	46,20 €
Erityismaksuluokka	1388,96 € / kk		
Perhehoito keskeytyy perhehoitajan sairausloman takia	Hoitopalkkio maksetaan Kelan sairausvakuutus-päivärahan omavastuu-ajalta. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio (mikäli kodissa yksi perhehoidettava, maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio x2). Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti.		
Perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä	Hoitopalkkio maksetaan 14 päivää täysimääräisenä.		
Perhehoitajan vapaan ajalta	Hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä. Jos hoidettava menee vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomapaikan perhehoitajalle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio.	Kun hoitopäiviä on vähintään 14 vrk/kk, vapaa korvataan rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä tilapäisen perhehoidon hoitopalkkion suuruisena. Saman sijoittajakunnan toimeksianto-sopimusten hoitopäivät lasketaan yhteen vapaoikeuden kertymistä määriteltäessä.	
Perhehoitajan vapaan ajalta, kun perhekotiin tulee sijainen	Hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio (mikäli kodissa yksi perhe-		

	hoidettava, maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio x2). Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus Kelan matkakorvaustaksan mukaisesti.		
Vapaata ei ole mahdollista pitää asiakkaasta johtuvista syistä.	Maksetaan ylimääräinen kuukausipalkkio.		
Perhehoitajan koulutuksen ajalta	Koulutus ei vaikuta maksettavaan hoitopalkkion eikä kulukorvauksen määrään.		
Perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, eivätkä ne ole korjattavissa	Toimeksiantosopimus puretaan välittömästi ja maksut päättyvät välittömästi.		
Perhehoidon asiakkaan kuolema	Hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä 30 päivää ja kulukorvaus täysimääräisenä 14 päivää.		
KULUKORVAUS	PITKÄAIKAINEN PERHEHOITO	TILAPÄINEN PERHEHOITO	OSAVUOROKAUTINEN PERHEHOITO
Peruskulukorvaus	714,98 €/kk	22 €/hoitopäivä	15,39 €
Erityislisä Erityiskuluja: ruoka, puhtaanapito, muu	50,74 €/kk	5,07 €/hoitopäivä	3,04 €
Perhehoito keskeytyy perhehoitajan sairausloman takia	Kulukorvauksesta maksetaan 50 % 14 päivältä/keskeytys.		
Perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä	Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä ensimmäiset 14 päivää/keskeytys.		
Perhehoitajan vapaan ajalta	Kulukorvauksesta maksetaan 50 %. Jos hoidettava menee vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomapaikan perhehoitajalle maksetaan tilapäisen perhehoidon kulukorvaus.		
Perhehoitajan vapaan ajalta, kun perhekotiin tulee sijainen	Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä pitkäaikaiselle perhehoitajalle.		

HOIDETTAVAN KOTONA ANNETTAVA PERHEHOITO Sijaistaminen perhekodissa, kts. taulukko pitkäaikainen perhehoito.	TILAPÄINEN PERHEHOITO	OSAVUOROKAUTINEN PERHEHOITO
	100,31 €/hoitopäivä	61,72 €

Hoidettavan kotona tapahtuvasta perhehoidosta ei makseta kulukorvausta.

LIITE 2

PERHEKODIN PALOTURVALLISUUS

Perhehoidossa paloturvallisuudelle erityisen haasteen asettaa se, että hoidettavien toimintakyky on usein siinä määrin alentunut, että heidän kykynsä onnettomuustilanteessa ei riitä omatoimiseen pelastautumiseen. Tässä ohjeessa annetaan neuvoja siihen, kuinka perhekodin paloturvallisuutta edistetään.

Pelastuslain 379/2011 mukaan perhehoitaja vastaa asunnon paloturvallisuudesta. Laissa on yleisiä kaikkia rakennusten omistajia ja haltijoita velvoittavia vaatimuksia. Rakennuksen omistajan ja haltijan on muun muassa:

- Ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä
- varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa.
- Varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.
- Huolehdittava siitä, että rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin.

Seuraavassa esitetään toimenpiteitä, joilla perhehoitaja voi osoittaa huolehtineensa yllä mainittujen yleisten perhehoitoon liittyvien keskeisten velvoitteiden noudattamisesta.

1. Poistumisturvallisuus:

Perhehoitajan on huolehdittava, että asukkaat pystyvät pelastautumaan asunnosta joko omatoimisesti tai autettuna. Yksi käytössä oleva tapa poistumisturvallisuuden selvittämiseksi on laatia *perhekodin poistumisturvallisuusselvitys*. Selvitys tulisi laatia hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Selvitys on syytä arvioida yhdessä aluepelastuslaitoksen nimeämän yhteyshenkilön kanssa ennen toiminnan aloittamista.

2. Palon havaitseminen:

Perhekodissa jokaisen hoidettavan huone varustetaan palovaroittimella. Huoneiden lisäksi asennetaan vähintään 1 palovaroitin asunnon

jokaista alkavaa 60 m² kohden kerroskohtaisesti. Palovaroittimet on suositeltavaa liittää kiinteistön sähköverkkoon, jolloin ne lisäksi varustetaan joko paristolla tai akulla. Kuulo- ja näkövammaisten palovaroittimet varustetaan täristimellä, vilkkuvalolla tai muulla vastaavalla laitteella.

3. Palovaroittimien kunnossapito:
Palovaroittimien toiminta testataan vähintään kerran kuukaudessa ja testauksesta pidetään päiväkirjaa.
4. Alkusammutusvälineet:
Perhekoti varustetaan vähintään yhdellä käsisammuttimella. Lisäksi keittiö varustetaan sammutuspeitteellä, jonka suositeltava koko on 120 x 180 cm. Käsisammuttimena voidaan käyttää joko 6 kilon jauhesammutinta tai 5 litran nestesammutinta.
5. Turvallisuusperehdytys hoidettaville:

Hoidettaville heidän toimintakykynsä huomioon ottaen järjestetään ennen toiminnan aloittamista ja sen jälkeen vähintään kerran vuodessa perehdytystä asunnon turvallisuusjärjestelyistä.
6. Toimintaohjeiden laadinta:

Perhehoitajan tulee laatia turvallisuusohjeet tulipalojen ennalta ehkäisemiseksi sekä toimintaohjeet tulipalon varalle.
7. Erityisesti vanhoissa rakennuksissa asiantuntijan on syytä tarkastaa

sähkölaitteiden ja -asennusten turvallisuus ennen toiminnan aloittamista.

Turvallisuuskoulutus ennen toiminnan aloittamista:
Pelastuslaitos osaltaan järjestää perhehoitajille ennen toiminnan aloittamista turvallisuuskoulutusta, joka sisältää alkusammutuksen.

Lisätietoja: Pirkanmaan pelastuslaitos, keskus 03 565 612.

Perhehoidon yhteyshenkilö Palotarkastusinsinööri

Tytti Oksanen 040 722 5477, tytti.oksanen@tampere.fi